

Emilia Wieczorek

Ekonomiczna analiza przepisów prawnych o sprzedaży konsumenckiej

Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 8,
391-405

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

EMILIA WIECZOREK

EKONOMICZNA ANALIZA PRZEPISÓW PRAWNYCH O SPRZEDAŻY KONSUMENCKIEJ

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest próba dokonania ekonomicznej analizy przepisów prawnych o sprzedaży konsumenckiej, a zwłaszcza dotyczących uprawnień z tytułu rękojmi, która jest immanentnie związana z umową sprzedaży. Wynika to stąd, że strony w umowach zawieranych z konsumentami nie mogą jej ograniczyć, a tym bardziej wyłączyć. Do uprawnień tych należy możliwość złożenia oświadczenia o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy bądź żądanie wymiany rzeczy na wolną od wad albo jej usunięcie. Tytułem wyrównania powstałego przy tym uszczerbku konsument może nadto dochodzić odszkodowania. Z punktu widzenia efektywności ekonomicznej warto zatem przeanalizować trafność alokacji praw i obowiązków po obu stronach, choćby pod kątem teorematu Pareto.

Słowa kluczowe: ekonomiczna analiza przepisów prawnych, teorie ekonomiczne, metody ekonometryczne, proces tworzenia prawa, efektywność ekonomiczna, teoria racjonalnego wyboru, konsument, przedsiębiorca, umowa sprzedaży, rękojmia.

1. WSTĘP

Prawo pełni w państwie różnego rodzaju funkcje, tak względem obywatela jak i całego społeczeństwa, których klasyfikacja jest przedmiotem licznych kontrowersji w doktrynie¹. Nie ulega jednak wątpliwości, że ogromny wpływ na stanowienie i stosowanie prawa mają relacje ekonomiczne uwarunkowane określoną formacją społeczno-gospodarczą danego państwa². Dlatego też na szczególną uwagę zasługuje analiza ekonomiczna prawa, której rolą jest dążenie do jak największej efektywności w sferze regulacji prawnych³.

¹ L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2009, s. 28.

² J. Kowalski, *Wstęp do nauk o państwie i prawie*, Warszawa 1977, s. 196–197.

³ Co do szerszego uzasadnienia tej tezy zob. M. Bednarski, J. Wilkin, *Ekonomia dla prawników i nie tylko*, Warszawa 2008, s. 482 i n.

Naukowy kierunek ekonomicznej analizy prawa został powszechnie zaakceptowany w judykaturze w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia, aczkolwiek początków tej dyscypliny należy dopatrywać się już w latach pięćdziesiątych⁴. Zakłada on zastosowanie teorii ekonomicznych oraz metod ekonometrycznych do badania procesu tworzenia prawa, jego struktury, procesów w nim zachodzących oraz wpływu prawa na ludzi, gospodarkę i państwo. O ile przedmiotem ekonomicznej analizy prawa w aspekcie pozytywnym jest przewidywanie efektów ekonomicznych regulacji dla funkcjonowania gospodarki, o tyle w aspekcie normatywnym formułuje ona nadto zalecenia i rekomendacje dla prowadzonych działań w prawodawstwie, sugerując między innymi alternatywę korzystniejszego wyboru. Tym niemniej chodzi o postrzeganie nauki prawa jako dziedziny interdyscyplinarnej, która korzysta z dorobku innych nauk społecznych, gdzie obok ekonomii istotne znaczenie ma także psychologia, socjologia, politologia czy antropologia⁵. Dodać przy tym wypada, że ekonomiczna analiza prawa, pomimo dynamicznego rozwoju, nie osiągnęła dotychczas statusu odrębnej dziedziny naukowej ani kierunku, zarówno w ramach nauk prawnych, jak i ekonomicznych, aczkolwiek zależności pomiędzy ekonomią i prawem od wieków były przedmiotem zainteresowań wielu filozofów⁶.

2. RYNKOWE REGUŁY EKONOMICZNE

Spośród wielu teorii ekonomicznych na szczególną uwagę, zwłaszcza w obrocie konsumenckim, zasługuje efektywność alokacji dóbr rozumiana według Pareto, zgodnie z którą między stronami powinna zachodzić równowaga w taki sposób, aby poprawienie sytuacji jednej osoby (tu: konsumenta) nastąpiło bez jednoczesnego pogorszenia sytuacji innej osoby (tu: przedsiębiorcy)⁷. Rozwinięciem tego teorematu może być efektywność potencjalna według Kaldora-Hicksa, według której jeden podmiot zyska więcej, niż inny straci, jednakże strata ta będzie mogła być co najmniej teoretycznie zrekompensowana⁸. Ponadto, z punktu widzenia konsumenta, nie bez znaczenia jest teoria racjonalnego wyboru, która znajduje zastosowanie w procesie podejmowania różnego rodzaju decyzji rynkowych. Model ten składa się z czterech elementów, do których należy dochód konsumenta, ceny poszczególnych dóbr, gusty konsumenta oraz założenia behawioralne, polegające na zmaksymalizowaniu stopnia zaspokojenia własnych potrzeb⁹.

⁴ Szerzej na ten temat zob. P. Buława, K. Szmit, *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2012, s. 93 i n.; R. Cooter, T. Ulen, *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2009.

⁵ R. Stroiński, *Ekonomiczna analiza prawa czyli w poszukiwaniu efektywności*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2002, z. 3, s. 550

⁶ Szerzej na temat prekursorów ekonomicznej analizy prawa zob. P. Buława, K. Szmit, *Ekonomiczna...*, dz. cyt., s. 93.

⁷ Zob. H. R. V., Varian, *Mikroekonomia. Kurs średni – ujęcie nowoczesne*, Warszawa 2005, s. 45.

⁸ P. Buława, K. Szmit, *Ekonomiczna...*, dz. cyt., s. 42.

⁹ Zob. D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Ekonomia. Mikroekonomia*, Warszawa 2000, s. 142–164.

Korzystając z reguł ukształtowanych w ekonomii nie można lekceważyć zasad, na których opiera się system wartości, będący podstawą kształtowania norm prawnych. Należą do nich z pewnością takie zasady jak sprawiedliwość czy ochrona słabszych uczestników obrotu gospodarczego. Do takich podmiotów należy z pewnością zaliczyć konsumenta, który wobec przedsiębiorcy jest stroną typową słabszą, zarówno pod względem siły ekonomicznej, jak i organizacyjnej, a nawet intelektualnej¹⁰. Biorąc pod uwagę relacje przedmiotowe pomiędzy nimi, bez wątpienia najczęściej łączący ich węzeł prawny stanowi umowa sprzedaży. Dlatego też celem niniejszego opracowania jest analiza ekonomiczna przepisów prawnych o sprzedaży konsumenckiej i związanej z nią rękojmi, która ma przede wszystkim donieść znaczenie praktyczne.

Przyjmuje się, że prawo powinno realizować co najmniej cztery cele ekonomiczne, mianowicie po pierwsze – zabezpieczać podstawowe prawa ekonomiczne podmiotów prawa, po drugie – określać ekonomicznie efektywny system alokacji dóbr, po trzecie – umożliwiać rozstrzygnięcie konfliktów ekonomicznych pomiędzy podmiotami, wreszcie po czwarte – dążyć do powiększania dobrobytu materialnego oraz niematerialnego względem jednostki, jak całego społeczeństwa¹¹. Funkcje te należą do funkcji pierwotnych prawa, a ich odzwierciedleniem powinno być prawo ekonomicznie efektywne. Niestety realizacja postulatu efektywności ekonomicznej niejednokrotnie prowadzi do konfliktu z tradycyjnymi wartościami prawa, takimi jak choćby sprawiedliwość. Ma to szczególne znaczenie w sferze prawa zobowiązań, na gruncie którego zawierane są umowy sprzedaży pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami.

Należy podkreślić, iż spośród wszystkich podmiotów działających na rynku konsumenci zajmują szczególną pozycję, ponieważ są oni nie tylko uczestnikami gry rynkowej, ale także głównym motywem mechanizmu gospodarczego. Zaspokajanie potrzeb konsumpcyjnych społeczeństwa, czy to w sposób pośredni, czy bezpośredni jest, bowiem ostatecznym celem wszelkiej produkcji, handlu i usług¹². Wytwarzane dobra bądź ich surogaty podlegają określonej czasowo cyrkulacji w procesie wymiany aż do momentu przeznaczenia ich na cele konsumpcyjne¹³. Z drugiej jednak strony chodzi o właściwe wyważenie zasługujących na ochronę

¹⁰ W tej kwestii panuje w doktrynie, zarówno polskiej jak i zagranicznej powszechna zbieżność stanowisk. Zob. np. E. Łętowska, *Kształtowanie się odrębności obrotu mieszanego*, [w:] *Tendencje rozwoju prawa cywilnego*, Ossolineum 1983, s. 372 i n.; C. Żuławska, [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego, księga trzecia, Zobowiązania, t. I*, Warszawa 1996, s. 105 i n.; M. Nesterowicz, *Ochrona prawa nabywcy pojazdu mechanicznego z wadami*, Warszawa 1988, s. 131 i n.; J. Jabłońska-Bonca, *Prawo w kręgu mitów*, Gdańsk 1995, s. 120–121; R. Szostak, *Umowy o przejęcie obowiązku wykonywania świadczeń gwarancyjnych na tle prawa konsumenckiego europejskiego*, Warszawa 1994, s. 9 i n.; C. Kosikowski, T. Ławicki, *Ochrona prawna konkurencji i zwalczanie praktyk monopolistycznych*, Warszawa 1994, s. 252.

¹¹ J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Prawo jako ekonomiczny fakt*, [w:] *Dziesięć wykładów o ekonomii prawa*, Warszawa 2007, s. 12.

¹² C. Żuławska, *Niektóre aspekty legislacyjne umów w warunkach reformy gospodarczej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1983, nr 5, s. 137.

¹³ Por.: N. Reich, *Markt und Recht*, Neuwied und Darmstadt 1977, s. 66.

interesów obu stron w taki sposób, aby niedostatek „siły faktycznej” po stronie konsumenta zrekomensowany był „siłą prawną”. Dlatego też koncepcja godnego ochrony interesu konsumenta powinna w każdym razie uwzględniać relacje pomiędzy interesem konsumenta a interesem przedsiębiorcy, a nie korzyści z punktu widzenia samego konsumenta¹⁴. Nie chodzi bowiem o maksymalizację korzyści jednej ze stron, ale o zagwarantowanie równowagi między nimi¹⁵. Teza ta pozostaje w zgodzie z twierdzeniem Coase’a, zgodnie z którym prawo powinno wyznaczać takie alokacje uprawnień, które są ekonomicznie efektywne¹⁶.

Związana immanentnie z umową sprzedaży instytucja rękojmi za wady rzeczy sprzedanej, sięgając korzeniami prawa rzymskiego, należy do najstarszych instytucji prawa konsumenckiego. Niemniej stan prawny w tym zakresie w poszczególnych państwach członkowskich Unii Europejskiej uległ z czasem znacznemu zróżnicowaniu. W większości państw członkowskich rękojmia uregulowana była i jest w przepisach dotyczących umowy sprzedaży, które zawarte są kodeksach cywilnych lub specjalnych ustawach¹⁷. Wprawdzie akty te podobnie pojmowały samą istotę rękojmi, która zakłada ustawową odpowiedzialność sprzedawcy za wady rzeczy sprzedanej, ale regulacja przesłanek oraz rezultatu tej odpowiedzialności była daleka od jednolitości. Wynikało to głównie z różnic dotyczących pojęcia wady towaru, konstrukcji odpowiedzialności osobistej, procedur egzekwowania tej odpowiedzialności, terminów związanych z działaniem rękojmi oraz przysługujących konsumentowi uprawnień. Jeżeli chodzi o prawa kupującego, to wszystkie państwa członkowskie uwzględniały prawo do odstąpienia od umowy lub obniżenia ceny, aczkolwiek na różnych warunkach. W Danii, Hiszpanii, Grecji, Irlandii, Holandii i Portugalii kupującemu przysługiwało prawo do żądania naprawy towaru, ale tylko w pierwszych czterech państwach mógł on domagać się innego rodzaju zadośćuczynienia w przypadku naprawy realizowanej zbyt opieszale lub w sposób niesatysfakcjonujący. W prawie portugalskim nie przysługiwało mu w ogóle prawo do naprawy, jeżeli sprzedawca nie miał żadnego wpływu na powstanie wady i jednocześnie nie wiedział o niej. Tylko w siedmiu państwach członkowskich kupujący mógł żądać wymiany towaru na wolny od wad, mianowicie w Niemczech, Danii, Hiszpanii, Grecji, Irlandii, Holandii i Portugalii. Do rzadkości należała możliwość wyboru między uprawnieniami, w szczególności między naprawą, wymianą a refundacją kosztów. Tymczasem konsumenci coraz częściej nabywają towary poza granicami własnego kraju, a brak harmonizacji prawa dotyczącego sprzedaży sprawia, że swoboda dokonywania zakupów jest ograniczona, co wpływa również na mechanizm konkurencji między sprzedawcami.

¹⁴ Por. E. Traple, J. Preussner-Zamorska, *Interes konsumenta oraz instrumenty jego ochrony w dziedzinie reklamy*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1996, z. 1 s. 7–8.

¹⁵ Jak podkreśla K. Kruczałak, *Prawo handlowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2004, s. 51.

¹⁶ J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Ekonomiczna analiza prawa zobowiązań*, [w:] Dziesięć wykładów o ekonomii prawa, Warszawa 2007, s. 116.

¹⁷ Np. w Wielkiej Brytanii Sale of Goods Act.

Impulsem do wszczęcia szerszej dyskusji na temat wprowadzenia mechanizmów ochrony interesów konsumentów w zakresie ustawowej oraz komercyjnej gwarancji dóbr konsumpcyjnych i serwisu posprzedażnego miała być Zielona Księga Komisji Europejskiej, opublikowana 15 listopada 1993 r.¹⁸. Komisja uznała, że to konsumenci są rzeczywistymi beneficjentami wspólnego rynku i w związku z tym powinni otrzymać stosowne przywileje, które zapewnią im właściwą, ze względu na rolę, jaką pełnią w obrocie gospodarczym, ochronę¹⁹.

3. REŻIM ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA JAKOŚĆ RZECZY

Kupujący wszczynając postępowanie reklamacyjne ma, zgodnie z teorią racjonalnego wyboru, równolegle do dyspozycji dwie różne podstawy prawne, mianowicie może skorzystać z uprawnień wynikających z rękojmi albo z gwarancji. Co więcej, jeżeli okoliczności faktyczne na to zezwalają, może dochodzić owych uprawnień równolegle. Zgodnie z art. 579 § 2 k.c. wykonanie uprawnień z gwarancji nie wpływa na odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi. Jednakże w razie wykonywania przez kupującego uprawnień z gwarancji bieg terminu do wykonania uprawnień z tytułu rękojmi ulega zawieszeniu z dniem zawiadomienia sprzedawcy o wadzie. Termin ten biegnie dalej od dnia odmowy przez gwaranta wykonania obowiązków wynikających z gwarancji albo bezskutecznego upływu czasu na ich wykonanie.

U podstaw gwarancji leży oświadczenie woli gwaranta, w którym zapewnia on o właściwościach sprzedanego towaru oraz zobowiązuje się do nieodpłatnego spełnienia określonego świadczenia na rzecz kupującego w razie, gdyby towar nie odpowiadał właściwościom wskazanym w tym oświadczeniu, a kupujący uzyskuje tym samym określone uprawnienia²⁰. W literaturze przedmiotu nie ma zgodności co do tego, czy oświadczenie gwaranta prowadzi w sposób jednostronny do powstania stosunku prawnego między gwarantem a kupującym, czy stosunek ten powstaje w drodze umowy. Istnienie i treść gwarancji mają swe źródło w autonomii kontraktowej i tym różnią się od odpowiedzialności z tytułu rękojmi, która to instytucja należy do reżimu odpowiedzialności ustawowej²¹. Tym niemniej odpowiedzialność gwaranta ma charakter absolutny, ponieważ nie jest zależna od jego winy, ani nawet wiedzy o braku właściwości sprzedanego towaru. Uprawnionym z tytułu gwarancji jest kupujący i każdy dalszy nabywca towaru w okresie gwarancyjnym²². Jeżeli oświadczenie gwaranta nie spełnia powyższych przesłanek, udzielona gwarancja mimo to wywołuje skutki prawne, które są określone przez art. 577 § 3 k.c.

¹⁸ COM-509/93.

¹⁹ V. Kendall, *EC Consumer Law*, Wiley Chancery, London, New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore 1975, s. 147.

²⁰ Por. E. Wieczorek, *Sprzedaż konsumencka. Komentarz do ustawy*, Gdańsk 2005, s. 77 i n.

²¹ Zob. orz. SN z 25.10.2000 r., IV CKN 133/00.

²² E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, C. H. Beck, Warszawa 2002, s. 340.

Natomiast w przypadku rękojmi kodeks cywilny *expressis verbis* przyznaje konsumentowi szereg uprawnień w razie stwierdzenia wady rzeczy, których realizacja tylko *prima facie* ma charakter sekwencyjny. W tym zakresie nowelizacja przepisów o sprzedaży konsumenckiej zdecydowanie polepszyła sytuację prawną konsumenta, stwarzając mu znacznie większe możliwości wyboru, aczkolwiek nadal nie jest to wybór nieograniczony, gdyż w pewnym stopniu uwzględnia słuszne interesy sprzedawców. W świetle dotychczasowych przepisów konsument nie posiadał pełnego wyboru między przysługującymi mu uprawnieniami, ponieważ obowiązywała go w tym zakresie określona kolejność realizacji. W pierwszej bowiem kolejności konsument powinien był wykorzystać uprawnienia podstawowe: naprawa albo wymiana towaru, a dopiero w drugiej kolejności, w określonych prawem okolicznościach, mógł przystąpić do realizacji uprawnień z drugiej grupy (tzw. uprawnienia posiłkowe): żądanie obniżenia ceny lub odstąpienie od umowy. Obecnie kolejność ta uległa niejako odwróceniu, a jednocześnie ustawodawca zrezygnował z rygoryzmu sekwencyjności. W konsekwencji konsument ma już na wstępie możliwość złożenia oświadczenia o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy bądź żądania wymiany rzeczy na wolną od wad albo jej usunięcie. Tym niemniej sprzedawca w pewnych okolicznościach może skutecznie zniweczyć realizację uprawnień najbardziej dla niego dotkliwych, co pozostaje w zgodzie z teorematem Pareto.

W dniu 25 grudnia 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta²³, która w sposób kompleksowy uregulowała kwestie dotyczące zawierania umów z konsumentami. Z tego względu na jej mocy uchylono obowiązującą dotychczas ustawę z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny²⁴ oraz ustawę z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego²⁵.

Dotychczas obowiązująca ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej weszła w życie w dniu 1 stycznia 2003 r. wprowadzając odnośnie umowy sprzedaży zawieranych z konsumentami przepisy *lex specialis* w stosunku do przepisów k.c. o sprzedaży. Ustawa ta dokonała w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy 99/44/WE z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji²⁶, na co wyraźnie wskazuje art. 76 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej²⁷. Dyrektywa ta jest uznawana za najważniejszą dla istniejących swobód gospodarczych na wewnętrznym rynku europejskim, zwłaszcza swobody przepływu towarów oraz swobody przemieszczania

²³ Dz.U. z 2014 r., poz. 827.

²⁴ Dz.U. z 2012 r., poz. 1225.

²⁵ Dz.U. Nr 141, poz. 1176.

²⁶ DZ. Urz. L 171 z 7.07.99, s. 12.

²⁷ Dz.U. Nr 96, poz. 959.

się osób²⁸. Stwarza też podwaliny europejskiego prawa umów.²⁹ Wynika to stąd, że umowa sprzedaży należy do najdonioślejszych umów zobowiązaniowych ze względu na powszechną obecność w praktyce, zarówno obrotu gospodarczego jak i powszechnego. Nie stanowi ona jednak kompleksowej regulacji sprzedaży konsumenckiej, dotyczy bowiem tylko niektórych jej aspektów, związanych głównie z odpowiedzialnością sprzedawcy za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową. Dyrektywa jest w pewnym stopniu odwzorowana i w całości zharmonizowana z Konwencją wiedeńską z 11 kwietnia 1980 r. o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów³⁰.

Ustawa ta w założeniu ustawodawcy miała charakter przejściowy, ponieważ docelowo aktem prawnym właściwym dla przedmiotowej regulacji ma być właśnie kodeks cywilny³¹. Niemniej z uwagi na pośpiech legislacyjny związany z nadchodzącym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej zabieg taki byłby niewskazany. Wynikało to stąd, że wbudowanie odpowiednich przepisów do kodeksowej umowy sprzedaży nie było możliwe bez głębokich zmian całego tytułu XI, i to zarówno merytorycznych, jak i dotyczących systematyzacji³². Zdaniem Komisji Kodyfikacyjnej, przeciwko wprowadzeniu do k.c. przepisów o sprzedaży konsumenckiej przemawiał bezpośrednio po ich uchwaleniu również wymóg stabilności kodeksu. Dlatego też należało przepisom o sprzedaży konsumenckiej nadać najpierw ostateczny kształt, uwzględniając doświadczenia praktyczne i poglądy naukowe, a dopiero wówczas dokonać stosownej nowelizacji k.c., co *nota bene* nastąpiło po blisko dwunastu latach.

4. UPRAWNIENIA KUPUJĄCEGO Z TYTUŁU RĘKOJMI

Zgodnie z art. 560 § 1 zd. 1 *in principio*, jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy. Wybór między tymi uprawnieniami należy w zasadzie do kupującego. Niemniej ustawodawca wprowadził w tym względzie daleko idące ograniczenie, mianowicie w przypadku, kiedy wada rzeczy sprzedanej jest nieistotna, kupujący od umowy odstąpić nie może. Wyboru dokonywa się przez złożenie stosownego oświadczenia woli sprzedającemu. Raz dokonany wybór w odniesieniu do konkretnej niezgod-

²⁸ E. Wieczorek, [w:] Z. Brodecki (red.), *Ochrona praw jednostki*, Warszawa 2004, s. 364.

²⁹ Szerzej na temat europejskiego prawa umów zob. E. Wieczorek, *Zasady europejskiego prawa umów*, Gdańsk 2005.

³⁰ Dz.U. z 1997, Nr 45, poz. 286–287. Uwagi na temat podobieństw zob. C. Żuławska, *Uwagi o „europeizacji” prawa umów*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, nr 2, s. 232–233, a także uzasadnienie do rządowego projektu polskiej ustawy z 27.07.2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 141, poz. 1176), Druk Sejmowy nr 464 z 30.04.2002 r.

³¹ Na temat krytyki takiego rozwiązania zob. M. Pecyna, *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Zakamycze, Kraków 2004, s. 14, 22–23.

³² Zob. uzasadnienie do projektu ustawy..., dz. cyt. s. 12–13.

ności właściwości, notyfikowany uprawnionemu, nie może być zmieniony bez jego zgody³³. Konstrukcja wyboru wskazanych uprawnień opiera się na zobowiązaniach przemiennych (*obligatio alternativa*). Istota zobowiązania przemiennego polega na tym, że wykonanie tego zobowiązania może nastąpić przez spełnienie jednego z kilku alternatywnie oznaczonych świadczeń, zależnie od wyboru osoby do tego uprawnionej (art. 365 § 1 k.c.)³⁴. W zobowiązaniu tym istnieje jednak tylko jedna wierzytelność, a w konsekwencji może być ona zaspokojona tylko przez jedno świadczenie. Zatem spełnienie jednego świadczenia zwalnia dłużnika w zupełności. Mimo iż świadczenia w zobowiązaniu przemiennym mają równorzędny charakter, musi nastąpić koncentracja przy wykonaniu zobowiązania, czyli przekształcenie się zobowiązania przemiennego w zobowiązanie o jednym, określonym świadczeniu. Sprecyzowanie tego świadczenia następuje w drodze oświadczenia woli osoby uprawnionej do wyboru. W świetle niniejszych przepisów w zw. z art. 365 § 1 k.c. osobą tą jest kupujący, co wynika z modalności określenia „kupujący może”.

Istotą obniżenia ceny jest przywrócenie pełnej ekwiwalentności świadczeń stron danej umowy. Obniżenie ceny powinno nastąpić w takim stosunku, w jakim pozostaje wartość towaru konsumpcyjnego zgodnego z umową do jego wartości obliczonej z uwzględnieniem istniejących niezgodności. Na ogół sprowadza się to do prostego działania arytmetycznego, w którym odjemną jest wartość towaru zgodnego z umową³⁵. Uprawnienie dotyczące obniżenia ceny odnosi się do ceny rzeczywiście przez strony umówionej, tej, którą kupujący ma ostatecznie zapłacić. Tym niemniej, biorąc pod uwagę twierdzenie Coase'a, sprzedawca powinien uwzględnić ewentualne koszty transakcyjne, które mogą się pojawić razie niezaspokojenia oczekiwań konsumenta, a które zostaną wygenerowane wskutek skorzystania z prawa odstąpienia od umowy³⁶. Obniżenie ceny może być dokonane kilkakrotnie, w zależności od ilości stwierdzonych niezgodności towaru z umową. Punktem odniesienia w każdym przypadku będzie wysokość ceny rzeczywiście zapłaconej, a nie ceny obniżonej wskutek wcześniejszej niezgodności towaru z umową, jeżeli miało to miejsce. Nie można wykluczyć, iż określonym przypadkiem dojdzie do całkowitego zwrotu zapłaconej ceny – etapami. Uprawnienie kupującego do żądania obniżenia ceny ze względu na wadę, z powodu której sprzedawca sam wcześniej obniżył cenę, jest z oczywistych względów niedopuszczalne, jeżeli kupujący wiedział o obniżce i znał jej przyczynę. W tych okolicznościach nie zachodzi bowiem niezgodność towaru z umową. Jeżeli natomiast obniżenie ceny nastąpiło z innych względów, aniżeli istnienie określonej wady, np. wskutek wyprzedzaży posezonowej, promocyjnej, likwidacyjnej, żądanie obniżenia ceny pozostaje aktualne. Podobnie w przypadku wystąpienia innej wady kupujący może żądać obniżenia ceny.

³³ E. Łętowska, *Prawo umów...*, dz. cyt., s. 342.

³⁴ W tej kwestii zob. A. Ohanowicz, *Zobowiązania przemiennie*, „RPEiS” 1974, z. 3.

³⁵ Por. orz. s. apel. w Warszawie z 22.01.1997 r., I ACa 105/96, „Prawo Gospodarcze” 1997, nr 10, s. 57.

³⁶ Zob. M. Bednarski, J. Wilkin, *Ekonomia...*, dz. cyt., s. 502.

Odstąpienie od umowy jest środkiem najdalej idącym w skutkach, ponieważ prowadzi do upadku umowy i to z mocą wsteczną. Dlatego też w przypadku, kiedy wada rzeczy sprzedanej jest nieistotna, kupujący nie może odstąpić od umowy. Ustawodawca chciał w ten sposób utrzymać istniejącą więź prawną. Ustawodawca odwołując się do wady nieistotnej po raz kolejny posłużył się zwrotem niedookreślonym, którego znaczenie należy zinterpretować w kontekście konkretnych okoliczności³⁷. Charakter prawny odstąpienia od umowy nie budził nigdy większych wątpliwości, ani w doktrynie, ani w judykaturze³⁸. Odstąpienie od umowy, jako prawo kształtujące, realizowane jest przez oświadczenie woli kupującego złożone sprzedającemu. Oświadczenie to może być zatem złożone *per facta concludentia*, aczkolwiek zachowanie kupującego nie powinno pozostawiać wątpliwości co do jego zamiarów³⁹.

W doktrynie oraz orzecznictwie brak jednolitego stanowiska w przedmiocie oceny skutków skorzystania przez strony z ustawowego prawa odstąpienia od umowy sprzedaży rzeczy ruchomych⁴⁰. Jedni przyjmują jedynie skutki obligacyjne tej czynności, polegające na przyznaniu sprzedawcy tylko roszczenia o powrotne przeniesienie własności rzeczy⁴¹. Według innego stanowiska odstąpienie od umowy rodzi skutek rozporządzający, powodując przejście własności rzeczy z powrotem na sprzedawcę.⁴² Kwestia ta ma istotne znaczenie praktyczne, ponieważ wpływa na prawo używania rzeczy przez kupującego po odstąpieniu od umowy a także na odpowiedzialność z tytułu utraty, uszkodzenia lub zużycia rzeczy oraz decyduje o przejściu korzyści i ciężarów. Przyjmuje się, iż nawet w przypadku braku skutku rozporządzającego, gdzie kupujący pozostaje po odstąpieniu od umowy nadal właścicielem rzeczy, nie przysługuje mu prawo używania rzeczy. Kupujący jest wówczas zobowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy i obciążony odpowiedzialnością zmniejszenia wartości rzeczy wskutek nieuprawnionego korzystania z niej. Kupujący nie jest jednak zobowiązany do wynagrodzenia sprzedawcy za normalne zużycie rzeczy, które nastąpiło – przy prawidłowym używaniu – do chwili odstąpienia od umowy.

³⁷ Na gruncie przepisów o rękojmi przyjmuje się, że o „istotności” lub „nieistotności” powinien decydować punkt widzenia kupującego, a w konsekwencji jego subiektywna ocena. Zob. C. Zuławska, [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego, księga trzecia, Zobowiązania*, t. II, Warszawa 1997, s. 55–56.

³⁸ Zob. uchwała SN z 5.07.2002 r., III CZP 39/2002, „Monitor Prawniczy” 2003, nr 5, s. 220; uchwała SN z 30.12.1988 r., III CZP 48/88, „OSNCP” 1989, nr 3, poz. 36; uchwała SN z 20.05.1978 r., III CZP 39/77, „OSNCP” 1979, nr 3, poz. 40; uchwała SN z 19.05.1969 r., III CZP 5/68, „OSNCP” 1970, nr 7–8, poz. 117.

³⁹ Zob. orz. s. apel. w Warszawie z 15.09.1997 r., I ACa 534/97, „Orzecznictwo Sądów w sprawach Gospodarczych” 1998, nr 5, poz. 67.

⁴⁰ Zob. uwagi w uzasadnieniu do uchwały SN z 27.2.2003 r., III CZP 80/02, „MoP” 2004, nr 1, s. 28 i n.

⁴¹ Zob. orz. SN z 26.3.2002 r., II CKN 806/99.

⁴² Zob. orz. SN z 26.11.1997 r., II CKN 458/97, „OSNC” 1998, nr 5, poz. 84; z 22.1.2002 r., V CKN 660/00, „OSNP” 2003, nr 1, poz. 2.

W przypadku wskazanych uprawnień, ustawa nie określa terminu ich spełnienia. Jeżeli chodzi o obniżenie ceny, to sprzedawca ma obowiązek zwrotu różnicy w cenie niezwłocznie po zgłoszeniu żądania przez kupującego (art. 455 k.c.). Jeżeli chodzi o odstąpienie od umowy, to kwestia ta jest bezprzedmiotowa, ponieważ umowa wygasa wskutek złożenia oświadczenia woli przez kupującego. Ponadto, zgodnie z art. 561 § 1 k.c., jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może żądać wymiany rzeczy na wolną od wad albo usunięcia wady. W tym przypadku również mamy do czynienia z zobowiązaniem przemiennym, podobnie jak w przypadku wyboru pomiędzy złożeniem oświadczenia o obniżeniu ceny lub odstąpieniu od umowy. W konsekwencji, zgodnie z teorią racjonalnego wyboru, powinien skonkretyzować swoje oczekiwania.

Naprawa wadliwej rzeczy powinna być dokonana w sposób skuteczny, co polega na wyeliminowaniu możliwości ponownego wystąpienia tych samych wad⁴³. Do naprawy rzeczy powinny być użyte nowe części zamienne⁴⁴. Sprzedawca nie musi dokonać naprawy osobiście (art. 356 § 1 k.c.). Może dokonać naprawy z pomocą innych osób albo powierzyć wykonanie naprawy osobie trzeciej, ale za osoby te będzie ponosił odpowiedzialność jak za własne działanie lub zaniechanie (art. 474 k.c.). Tym niemniej sprzedawca nie może odesłać kupującego do osób, którym powierzył dokonanie naprawy.

Jeżeli chodzi o wymianę rzeczy, to w istocie chodzi o wymianę rzeczy wadliwej na niewadliwą, a nie na nową, co będzie miało znaczenie przy realizacji uprawnień z tytułu rękojmi względem rzeczy używanych. Kupujący w celu wymiany wadliwej rzeczy powinien zwrócić towar niezwłocznie sprzedawcy, a ten obowiązany jest ją przyjąć. Jeżeli kupujący tego nie uczyni, okoliczność ta uzasadnia obciążenie go odpowiednim odszkodowaniem za zmniejszenie wartości tego towaru w wyniku dalszego go używania do chwili zwrócenia⁴⁵. Zwrot towaru nie zawsze jednak będzie możliwy, np. jeżeli kupujący stwierdził wadliwość rzeczy dopiero po jego zużyciu. W literaturze słusznie przyjmuje się, iż ta okoliczność nie stanowi przeszkody do żądania wymiany towaru na nowy⁴⁶. Natomiast, jeżeli ze względu na rodzaj rzeczy lub sposób jej zamontowania dostarczenie rzeczy przez kupującego dostarczenie rzeczy przez kupującego byłoby nadmiernie utrudnione, kupujący obowiązany jest udostępnić rzecz sprzedawcy w miejscu, w którym rzecz się znajduje. Jeżeli sprzedawca dopuszcza się zwłoki z odebraniem rzeczy, kupujący może odesłać rzecz na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy. Należy przyjąć, że sprzedawca zobowiązany jest do zwrotu jedynie niezbędnych kosztów poniesionych przez kupującego w związku z naprawą lub wymianą rzeczy, co zwłaszcza odnosi się do kosztów demontażu, dostarczenia,

⁴³ Por. orz. SN z 26.11.1996 r., II CKU 35/96, „Prokuratura i Prawo – dodatek” 1997, nr 4, poz. 26.

⁴⁴ Orz. SN z 30.12.1988 r., III CZP 48/88, „OSN” 1989, nr 3, poz. 36.

⁴⁵ Por. orz. SN z 21.02.1990 r., IV CR 1096/89.

⁴⁶ J. Pisuliński, [w:] J. Rajski (red.), *System prawa prywatnego. Prawo zobowiązań – część szczegółowa*, t. 7, Warszawa 2004 s. 196.

robocizny, materiałów oraz ponownego zamontowania i uruchomienia⁴⁷. Wyliczenie tych kosztów ma charakter jedynie przykładowy.

Zgodnie z art. 561⁵ k.c. sprzedawca powinien ustosunkować się do żądania kupującego w terminie 14 dni, w szczególności powinien ocenić zasadność tego żądania. Jeżeli natomiast nie uczyni tego we wskazanym terminie, ustawa wprowadza fikcję prawną, że uznał je za uzasadnione. Milczenie sprzedawcy wywołuje zatem określone skutki prawne. Należy przyjąć, że dotyczą one wszelkich okoliczności będących podstawą żądania. Po bezskutecznym upływie tego terminu sprzedawca nie może powołać się na brak przesłanek uzasadniających jego odpowiedzialność z tytułu rękojmi oraz nie może kwestionować wyboru uprawnienia dokonanego przez kupującego. Jeżeli sprzedawca nie mógłby ocenić zasadności reklamacji kupującego w przewidzianym terminie z uwagi na brak możliwości, np. z uwagi na konieczność powołania biegłych lub przeprowadzenia odpowiednich badań, powinien zamieścić w treści swojego oświadczenia woli zastrzeżenie, na mocy którego uzależnia ocenę zasadności żądania kupującego od wyniku bezstronnej opinii (art. 89 k.c.). Warunek ten może być zarówno warunkiem zawieszającym (jeżeli według tej opinii reklamacja kupującego okaże się zasadna – sprzedawca uznaje reklamację kupującego), jak i rozwiązującym (jeżeli według tej opinii reklamacja kupującego okaże się niezasadna – uznanie reklamacji nie wywołuje skutków prawnych). Sprzedawca powinien poinformować kupującego o przewidywanym terminie otrzymania wyników badania. Warunkowe uznanie żądania kupującego powinno uwzględniać sposób realizacji reklamacji, np. że sprzedawca proponuje kupującemu możliwość skorzystania z uprawnień posiłkowych ze względu na to, że uprawnienia podstawowe są niemożliwe do spełnienia. Kiedy okaże się, że żądanie kupującego jest zasadne, sprzedawca powinien przystąpić do jego realizacji. W odniesieniu do naprawy lub wymiany rzeczy ustawa nakazuje uczynić zadość takiemu żądaniu w rozsądnym czasie i jednocześnie bez nadmiernych niedogodności dla kupującego. Przy określaniu rozsądnego czasu naprawy lub wymiany uwzględnia się rodzaj rzeczy i cel jej nabycia.

Jak już wyżej wskazano, wybór między obu roszczeniami należy w zasadzie do kupującego. Może się jednak okazać, że realizacja jednego z uprawnień jest niemożliwa, np. w przypadku towarów oznaczonych co do tożsamości wymiana towaru na nowy (inny) z reguły nie będzie możliwa, zaś w przypadku naprawy – wada ma charakter nieusuwalny. Wówczas z natury rzeczy kupującemu pozostaje tylko jeden wariant. Poza tym kupujący dokonując wyboru roszczenia nie może całkowicie zlekceważyć interesu sprzedawcy. Nie przysługuje mu bowiem wybór środka, którego realizacja wymaga nadmiernych kosztów. Przy ocenie nadmiernych kosztów należy wziąć pod uwagę wartość towaru zgodnego z umową oraz rodzaj i stopień niezgodności, a także niedogodności, na jakie naraziłby kupującego inny sposób zaspokojenia. Wynika stąd, że owe kryteria mogą prowadzić do pewnego konfliktu między interesami stron. Wydaje się, iż należy dążyć do kompromisowego

⁴⁷ Por. A. Sobczak, [w:] C. Banasiński (red.), *Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta*, Warszawa 2004, s. 37.

uwzględnienia tych interesów, a także uwzględnić założenia efektywnej alokacji uprawnień⁴⁸. Zatem w przypadku nadmiernych kosztów związanych z realizacją jednego z uprawnień kupujący traci możliwość wyboru na rzecz drugiego środka. Jeżeli natomiast oba z tych środków są niewspółmierne, bądź jeżeli nie jest możliwa, ani naprawa, ani wymiana, kupującemu nie przysługuje żadne z tych uprawnień. Może on wówczas skorzystać z uprawnień należących do grupy drugiej.

5. ODSZKODOWANIE

Jeżeli z powodu wady fizycznej rzeczy kupujący złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy albo obniżeniu ceny, bądź rzecz została wymieniona albo usunięto jej wadę, może on żądać naprawienia szkody, którą poniósł przez to, że zawarł umowę, nie wiedząc o istnieniu wady, choćby szkoda była następstwem okoliczności, za które sprzedawca nie ponosi odpowiedzialności, a w szczególności może żądać zwrotu kosztów zawarcia umowy kosztów odebrania, przewozu, przechowania i ubezpieczenia rzeczy oraz zwrotu dokonanych nakładów w takim zakresie, w jakim nie odniósł korzyści z tych nakładów. W tym przypadku odpowiedzialność odszkodowawcza ma charakter uzupełniający względem odpowiedzialności z tytułu rękojmi i również – jak rękojmia – absolutny, ponieważ szkoda nie jest uwarunkowana winą sprzedawcy. Ponadto odszkodowanie to ma charakter subsydiarny i obejmuje tylko poniesione straty (*damnum emergens*), aczkolwiek należy podkreślić, że wskazanie rodzajów kosztów generujących szkodę po stronie konsumenta ma charakter listy otwartej i może w określonych okolicznościach ulec rozszerzeniu⁴⁹. Poza odpowiedzialnością odszkodowawczą konsument może dochodzić także zwrotu dokonanych na rzecz wadliwą nakładów.

Nieskorzystanie przez kupującego z przysługujących mu uprawnień z tytułu rękojmi nie wyklucza możliwości dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych⁵⁰. Za szkodę poniesioną przez kupującego wskutek wadliwości rzeczy odpowiadać może również osoba, która w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej pośredniczyła na rzecz obu stron przy zawieraniu umowy sprzedaży, jeżeli wiedziała lub po zapoznaniu się z dokumentami i dokonawszy zwykłych oględzin towaru z łatwością mogła ją wykryć⁵¹. W świetle art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Świadczenie odszkodowawcze będzie miało w tym przypadku charakter zastępczy.

⁴⁸ Por. M. Bednarski, J. Wilkin, *Ekonomia...*, dz. cyt., s. 501–505

⁴⁹ Co do postaci szkód zob. W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 100–103.

⁵⁰ Por. orz. s. apel. w Krakowie z 24.06.1992 r., I ACr 197/92, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach cywilnych i gospodarczych” rocznik II, poz. 33.

⁵¹ Por. uchwałę SN z 18.12.1990 r., III CZP 67/90, „OSP” 1991, nr 10, poz. 230.

Z punktu widzenia analizy ekonomicznej przepisy ustanawiające odpowiedzialność kontraktową pełnią dwie podstawowe funkcje. Pierwsza z nich polega na zapewnieniu optymalnego poziomu wykonania zobowiązania przez dłużnika, natomiast rolą drugiej jest stworzenie optymalnego poziomu polegania wierzyciela na tym, że dłużnik faktycznie swoje zobowiązanie wykona⁵². Postulat efektywności wymaga, aby łączna korzyść stron została zmaksymalizowana, w związku z czym sprzedawca powinien być zainteresowany realnym wykonaniem zobowiązania wówczas, gdy koszty z tym związane byłyby mniejsze od korzyści, które odniósłby w takich okolicznościach konsument. W przeciwnym razie preferowanym rozwiązaniem dla sprzedawcy stanie się odpowiedzialność odszkodowawcza. Należy dodać, że naprawienie szkody będzie obejmowało zarówno straty poniesione przez kupującego (*damnum emergens*), jak również korzyści, które mógłby on osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (*lucrum cessans*)⁵³. Jeżeli zaś chodzi o drugą funkcję, to w obrocie konsumenckim ma ona raczej znikome znaczenie.

6. PODSUMOWANIE

Mimo, iż ustawodawca w znacznym stopniu zliberalizował przepisy dotyczące realizacji uprawnień z tytułu rękojmi przez konsumenta, to jednak w dostatecznie szerokim zakresie uwzględnił również uzasadnione interesy przedsiębiorców, wynikające z konieczności efektywnego funkcjonowania obrotu gospodarczego. W konsekwencji sprzedawca może przeciwdziałać oświadczeniom konsumenta o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy – jako że są one dla niego najbardziej dotkliwe – poprzez wymianę rzeczy wadliwej na wolną od wad albo usunięcie wady, aczkolwiek pod tym warunkiem, że uczyni to niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego. Tym niemniej obowiązuje tu zasada jednokrotności.

Jednakże dla zachowania pewnej równowagi między stronami, konsument może w takich okolicznościach zamiast zaproponowanego przez sprzedawcę usunięcia wady żądać wymiany rzeczy na wolną od wad albo zamiast wymiany rzeczy żądać usunięcia wady. Również i w tym przypadku konsument nie posiada jednak nieograniczonego prawa wyboru. Ze względu na efektywność ekonomiczną sprzedawca ma możliwość realizacji zaproponowanego przez siebie rozwiązania w przypadku gdy skutek żądania wybranego przez konsumenta doprowadzenie rzeczy do zgodności z umową byłoby niemożliwe albo wymagałoby nadmiernych kosztów. Przy ocenie nadmiernych kosztów należy uwzględnić wartość rzeczy wolnej od wad, rodzaj i znaczenie stwierdzonej wady, a także wziąć pod uwagę niedogodności, na jakie narażałby kupującego inny sposób zaspokojenia. W literaturze podkreśla się, że i w tym drugim przypadku przy precyzowaniu

⁵² R. Cooter, T. Ulen, *Ekonomiczna...*, dz. cyt., s. 172, 176.

⁵³ Zob. M. Bednarski, J. Wilkin, *Ekonomia...*, dz. cyt., s. 514–515.

zwrotu niedookreślonego ocena powinna zmierzać do pewnego obiektywnego wzorca, oderwanego od subiektywnych odczuć danego konsumenta i brać pod uwagę rodzaj rzeczy i cel jej nabycia, a także charakter zaistniałej niezgodności oraz przewidywany termin naprawy lub wymiany⁵⁴.

Reasumując, nowelizacja przepisów dotyczących sprzedaży konsumenckiej, a w szczególności związanej z nią rękojmi pod względem ekonomicznym stworzyła podstawy bardziej efektywnego wykorzystania prawa w tym zakresie. Prawdą jest, iż na realizację założeń ustawodawcy w praktyce trzeba będzie jeszcze poczekać, ale biorąc pod uwagę bagaż dotychczasowych doświadczeń należy spodziewać się pozytywnych efektów.

BIBLIOGRAFIA

- Bednarski M., Wilkin J., *Ekonomia dla prawników i nie tylko*, Warszawa 2008.
- Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Ekonomia. Mikroekonomia*, Warszawa 2000.
- Buława P., Szmit K., *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2012.
- Cooter R., Ulen T., *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2009.
- Czachórski W., Brzozowski A., Safjan M., Skowrońska-Bocian E., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2007.
- Jabłońska-Bonca J., *Prawo w kręgu mitów*, Gdańsk 1995.
- Kendall V., *EC Consumer Law*, Wiley Chancery, London, New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore 1975.
- Kosikowski C., Ławicki T., *Ochrona prawna konkurencji i zwalczanie praktyk monopolistycznych*, Warszawa 1994.
- Kowalski J., *Wstęp do nauk o państwie i prawie*, Warszawa 1977.
- Kruczałak K., *Prawo handlowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2004.
- Łętowska E., *Kształtowanie się odrębności obrotu mieszanego*, [w:] Tendencje rozwoju prawa cywilnego, Ossolineum, Warszawa 1983.
- Łętowska E., *Prawo umów konsumenckich*, C. H. Beck, Warszawa 2002.
- Maliszewska-Nienartowicz J., *Sprzedaż konsumencka – wybrane problemy prawne*, „Glosa” 2002, nr 12.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2009.
- Nesterowicz M., *Ochrona prawa nabywcy pojazdu mechanicznego z wadami*, Warszawa 1988.
- Ohanowicz A., *Zobowiązania przemienne*, „RPEiS” 1974, z. 3.
- Pecyna M., *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Zakamycze, Kraków 2004.
- Pisuliński J., [w:] Rajski J. (red.), *System prawa prywatnego. Prawo zobowiązań – część szczegółowa*, t. 7, red., Warszawa 2004.
- Reich N., *Markt und Recht*, Neuwied und Darmstadt 1977.
- Sobczak A., [w:] Banasiński C. (red.), *Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta*, Warszawa 2004.

⁵⁴ Por. J. Szczotka, *Sprzedaż konsumencka. Komentarz*, Lublin 2004, s. 75–76; J. Maliszewska-Nienartowicz, *Sprzedaż konsumencka – wybrane problemy prawne*, „Glosa” 2002, nr 12, s. 18.

- Stelmach J., Brożek B., Załuski W., *Ekonomiczna analiza prawa zobowiązań*, [w:] Dziesięć wykładów o ekonomii prawa, Warszawa 2007.
- Stelmach J., Brożek B., Załuski W., *Prawo jako ekonomiczny fakt*, [w:] Dziesięć wykładów o ekonomii prawa, Warszawa 2007.
- Stroński R., *Ekonomiczna analiza prawa czyli w poszukiwaniu efektywności*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2002, z. 3.
- Szczotka J., *Sprzedaż konsumencka. Komentarz*, Lublin 2004.
- Szostak R., *Umowy o przejęcie obowiązku wykonywania świadczeń gwarancyjnych na tle prawa konsumenckiego europejskiego*, Warszawa 1994.
- Traple E., Preussner-Zamorska J., *Interes konsumenta oraz instrumenty jego ochrony w dziedzinie reklamy*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1996, z. 1.
- Wieczorek E., [w:] Brodecki Z. (red.), *Ochrona praw jednostki*, Warszawa 2004.
- Wieczorek E., *Zasady europejskiego prawa umów*, Gdańsk 2005.
- Wieczorek E., *Sprzedaż konsumencka. Komentarz do ustawy*, Gdańsk 2005.
- Varian H. R. V., *Mikroekonomia. Kurs średni – ujęcie nowoczesne*, Warszawa 2005.
- Żuławska C., [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego, księga trzecia, Zobowiązania*, t. II, Warszawa 1997.
- Żuławska C., [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego, księga trzecia, Zobowiązania*, t. I, Warszawa 1996.
- Żuławska C., *Niektóre aspekty legislacyjne umów w warunkach reformy gospodarczej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1983, nr 5.
- Żuławska C., *Uwagi o „europeizacji” prawa umów*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, nr 2.

ECONOMIC ANALYSIS OF THE LEGISLATION ON CONSUMER SALES

Summary: The purpose of this article is an attempt to apply the economic analysis of the legislation on consumer sales, especially relating to the powers of Warranties, which is intrinsically linked with the sales contract. This is due to that the parties in contracts concluded with consumers, they cannot reduce it as well as discontinue it. These powers include the ability to make a statement about the price reduction or withdrawal from the agreement or claim for replacement of items for free from defects or to remove defects. To offset the resulting detriment, the consumer may claim compensation too. From the point of view of economic efficiency, should therefore analyze the accuracy of the allocation of rights and obligations on both sides, at least in terms of Pareto's theorem.

Key words: economic analysis of the legislation, economic theories, econometric methods, the legislative process, economic efficiency, rational choice theory, consumer, entrepreneur, sales agreement, suretyship.

Dr Emilia Wieczorek
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa
w Bydgoszczy
e.wieczorek@kpsw.edu.pl